

Sesja VII Konsekwencje nowelizacji prawa upadłościowego

ZASKARŻALNOŚĆ W PROCESACH UPADŁOŚCIOWYCH W ŚWIETLE NOWELIZACJI

Zbigniew Miczek

Dopuszczalność składania środków zaskarżenia w toku postępowań prowadzonych na podstawie przepisów ustawy prawo upadłościowe i naprawcze – *zwana dalej „p.u.n.”* – ma istotne znaczenia dla realizacji celów tych postępowań, a jednocześnie zachowania praw dłużnika i upadłego, wierzycieli oraz innych ich uczestników. Przyjęcie zasady, że większość orzeczeń wydawanych jest bez konieczności przeprowadzenia rozprawy powoduje, iż zainteresowane osoby częstokroć o rozstrzygnięciach ich dotyczących dowiadują się z doręczonych orzeczeń. Prowadzi to do sytuacji, że jedynym efektywnym środkiem obrony mogą być środki zaskarżenia.

Celem referatu ma być przedstawienie systemu środków zaskarżenia przyjętego na gruncie przepisów p.u.n. wraz z oceną ich efektywności, przy uwzględnieniu realiów prowadzenia działalności gospodarczej.

Przepisy p.u.n. zawierają uregulowania z zakresu prawa materialnego i formalnego, przy czym te ostatnie nie są regulacją samoistną. W zakresie postępowania w przedmiocie ogłoszenia upadłości zgodnie z art. 35 w sprawach nieuregulowanych w ustawie do postępowania w przedmiocie ogłoszenia upadłości stosuje się odpowiednio przepisy księgi pierwszej k.p.c., z wyjątkiem przepisów o zawieszeniu i wznowieniu postępowania. W taki sam sposób stosuje się te przepisy k.p.c. w sprawach nieuregulowanych w p.u.n. do postępowania upadłościowego, co wynika z art. 229 p.u.n. Natomiast postępowanie w sprawach orzekania zakazu pozbawienia prowadzenia działalności gospodarczej zgodnie z art. 376 ust. 1 p.u.n. stosuje się przepisy o postępowaniu nieprocesowym, przy czym przepisy te stosuje się wprost. Ponadto zgodnie z art. 381 w sprawach z zakresu międzynarodowego postępowania upadłościowego w kwestiach nieuregulowanych przepisami tej części p.u.n.

stosuje się odpowiednio przepisy k.p.c. dotyczące międzynarodowego postępowania cywilnego. Również w zakresie postępowania naprawczego w razie zagrożenia niewypłacalnością mają zastosowanie przepisy k.p.c., a to poprzez odesłanie z art. 493 p.u.n., który nakazuje w zakresie nieuregulowanym w tej części p.u.n., stosować odpowiednio przepisy tytułu II części pierwszej (postępowanie w przedmiocie ogłoszenia upadłości).

Stwierdzić należy, że przepisy p.u.n. przewidują wprost szereg różnych środków zaskarżenia (zażalenie na postanowienie w przedmiocie ogłoszenia upadłości, zażalenia w sprawach incydentalnych – których łącznie wprost wskazanych jest ponad 50, kasacja, skarga na czynność komornika, sprzeciw od listy wierzytelności, zarzuty przeciwko planowi podziału). Wiele przypadków dopuszczalności środków zaskarżenia wynika z orzecznictwa Trybunału Konstytucyjnego. Jednocześnie w wielu przypadkach będziemy mieli w toku postępowań prowadzonych na podstawie przepisów p.u.n. do czynienia z środkami zaskarżenia wnoszonymi na podstawie przepisów k.p.c. W niektórych zaś sytuacjach wierzycielom nie będzie przysługiwał żaden środek zaskarżenia, lecz możliwość wytoczenia powództwa (jak w sytuacji oddalenia wniosku o wyłączenie z masy upadłości – art. 74 ust. 1 p.u.n.).

Zauważyć należy też, że przepisy p.u.n. jeśli nawet przewidują możliwość składania środków zaskarżenia, to częstokroć nie regulują całości kwestii z nimi związanych, co powoduje konieczność stosowania w tym zakresie przepisów k.p.c.

Szczególnego znaczenia nabiera ocena zasadności rozwiązań przyjętych w p.u.n. w zakresie środków zaskarżenia z uwagi na rodzaj i charakter postępowań oraz systematykę środków zaskarżenia, w tym:

- a) rodzaju środka na postanowienie w przedmiocie ogłoszenia upadłości (zażalenie czy apelacja?);
- b) dopuszczalności wnoszenia skargi kasacyjnej lub wyłączenia tej możliwości;
- c) wyłączenia możliwości składania skargi o wznowienie postępowania;
- d) dopuszczalności skargi o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia sądu;

Kolejne ważne zagadnienie to dopuszczalność składania środków zaskarżenia na gruncie przepisów p.u.n. oraz stosowanie przepisów k.p.c. do postępowań unormowanych w p.u.n. w zakresie dopuszczalności środków zaskarżenia, w przypadkach nie wskazanych w przepisach p.u.n. To zagadnienie nabiera szczególnego znaczenia z powodu – jak się wydaje – liberalnego podejścia Trybunału Konstytucyjnego do dopuszczalności składania środków zaskarżenia na gruncie przepisów p.u.n. w świetle wymogu dwuinstancyjności postępowań sądowych wynikających z Konstytucji.